

УДК 821.161/51

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА В КИТАЇ

Наталя Станіславівна Ісаєва

orcid.org/0000-0002-8458-4650

inattalia@gmail.com

Кандидат філологічних наук, докторант

Кафедра китайської, корейської та японської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Бульвар Т. Шевченка, б. 14, кім. 24, 01601, м. Київ, Україна

Анотація. Досліджуються особливості розвитку гендерних студій у сучасному китайському літературознавстві, що формуються під впливом західних теорій феміністської літературної критики. Особлива увага приділяється китайським варіантам методу „альтернативного прочитання” класичних текстів. На прикладі досліджень Мен Юе, Лі Лін, Лю Хуейін, У Юймін, Чень Шуньсін проаналізовано три стратегії осмислення жіночих образів у китайській літературі „великого канону”: 1) визначення символічних жіночих типів у творах письменників-чоловіків із метою спростування хибних уявлень про природу жінки; 2) критика сюжетних моделей давньої та сучасної літератури, що виявляють маскуліноцентричний характер образної системи творів; 3) поєднання двох вищевказаних стратегій.

Ключові слова: Китай, гендерне літературознавство, феміністська літературна критика, альтернативне прочитання.

Гендерні дослідження – досить новий і перспективний напрямок у сучасній гуманітаристиці, принциповими засадами якого визначають „увагу до проблем жінок, гендеру і влади” [9, с. 6]. Гендерний підхід у вивченні історії літератури активно розвивається на теренах української науки, залучаючи методи, що руйнують інтерпретаційні стереотипи і пропонують нову систему альтернативних знань. Відзначимо, що інформаційне поле українських гендерних досліджень поширюється переважно (а, можливо, й виключно!) із залученням західних теорій (американських і європейських), що, звичайно, має логічні підстави й мотивацію. Проте в останні десятиріччя гендер (або соціокультурна стаття) як категорія аналізу художнього тексту стала

активно залучатися в літературознавчих дослідженнях країн Сходу (зокрема, Китаю), хоча й вони переважно являють собою адаптовані моделі західних практик. Тим не менш „східний досвід” гендерних досліджень, окрім того, що відкриває альтернативні знання про культуру країн Сходу, також пропонує власні моделі розвитку базових (західних) теорій відповідно до вимог нового (екзотичного) соціокультурного середовища. В українському сходознавстві такий досвід залишився поза увагою дослідників. Проте, за словами італійського культуролога М. Мазоні, наразі актуальними глобалізаційні перспективи гендерних досліджень, що допоможуть виправити незбалансованість поглядів Сходу й Заходу. „Наука, – говорить дослідниця, – може дати аналітичні висновки, що дозволять побачити паралелі, контрасти і навіть спільні реакції на проблеми глобального характеру” [6, с. 128]. Отже, китайський матеріал може стати в пригоді при пошуку такої збалансованості. Тому метою цієї статті є спроба запропонувати до наукового обігу кілька продуктивних практичних стратегій китайського гендерного літературознавства, що ґрунтуються на широко відомій теорії „жіночого читання”.

Формування гендерного підходу в китайському літературознавстві розпочалося у 80-ті рр. ХХ ст. під впливом ідей західної феміністської літературної теорії та критики. Найбільшої актуальності набувають ідеї С. де Бовуар, В. Вульф, Е. Шовалтер, Ю. Крістєвої, Х. Сіксу та ін. Накопичення, рецепція та систематизація західного теоретико-методологічного матеріалу, а також його активне залучення до практичного аналізу літературного процесу в Китаї сприяло поступовому формуванню власної моделі гендерних досліджень.

Сучасні китайські науковці трактують гендерні дослідження досить широко, а саме як такі, що концентрують увагу на „вивченні відображених у літературі владних відносин між статями, а також встановленні сутнісних особливостей гендерної свідомості” [8]. Відсутня чітка диференціація гендерних/феміністських стратегій аналізу. Так, на думку Лінь Сяюнь, гендерний підхід окреслює перспективу розвитку феміністської літературної критики „від міжстатевого протистояння до гармонії” [4, с. 219]. Тут варто згадати, що в кінці 1990-х рр. чіткої диференціації не простежувалося і в західних розвідках. Так, Дж. Батлер говорить про гендер як „спосіб розширення політичних інтересів фемінізму за межі гендерної асиметрії” [1, с. 60], а Г. Коф називає гендерні

дослідження „логічним наслідком жіночих студій” [11, с. 24]. Таким чином, гендерне літературознавство в Китаї являє собою сучасну фазу розвитку феміністських стратегій. На користь цього свідчить активне залучення і трансформації методологічних підходів феміністської критики і увага до проблем жінок у літературі.

У другій пол. 1990-х років основними напрямками гендерних досліджень у Китаї стали: 1) критика жіночих образів у літературі з погляду стратегій „жіночого читання”; 2) дослідження жіночої естетики літературних творів з точки зору відображення специфіки „жіночого письма”; 3) складання історії жіночої літератури на основі визначення традицій жіночої творчості від давнини до нашого часу [3; 4; 12]. У цій статті докладніше зупинимося на стратегіях „жіночого читання”, які виявили найбільші можливості синтезу західних теорій феміністської критики з китайськими традиціями коментування художніх текстів (тобто „декодування” їх глибинних символічних значень). Цей напрямок склався під впливом ідей К. Мілет, С. Гілберт і С. Губар, А. Річ, С. Дж. Куллера з акцентом на формуванні свідомості письменника під впливом соціально-історичних обставин. У Китаї критика жіночих образів у класичній літературі не набула яскраво вираженого, як у західному фемінізмі, політичного підтексту і ґрунтується переважно на індивідуальній суб’єктивній свідомості дослідниць. Лінь Сяююнь виокремлює три основні стратегії осмислення жіночих образів у китайській літературі: 1) визначення символічних жіночих типів у творах письменників-чоловіків із метою спростування хибних уявлень про природу жінки; 2) критика сюжетних моделей давньої та сучасної літератури, що виявляють маскуліноцентричний характер образної системи творів; 3) поєднання двох вищевказаних стратегій [4, с. 44–62].

Перша стратегія вдало застосована у працях Мен Юе [7], Лі Лін [2], Чень Шуньсінь [13] тощо. Дослідниці не лише намагаються критикувати чоловічу стереотипізацію жіночих образів від давнини до ХХ ст., але й показати динаміку розвитку цих образів, їх мотивацію, культурне маркування, типологію, вплив на жіноче самоусвідомлення в різні часи тощо. Так, Мен Юе в монографії „Два тисячоліття: жінки як „біла пляма” історії” [7] на основі культурно-історичного аналізу доводить, що в давні часи образ жінки в суцільно чоловічому літературному дискурсі відповідає природі гендерних ролей у патріархатному суспільстві. Спостерігається „уречевлене” зображення жінки, що демонструє

чоловіче „прагнення домінувати” і бажання знищити в жінці будь-які ознаки спротиву й непокори. Так, у давній літературі (переважно поезії) народжується низка однотипних красунь, зовнішність яких передається через усталені образи *лілей, золотих лотосів, тремтячої верби, м'якої яшми*, яку можна зірвати, зламати, сплюндрувати, викинути тощо. Мен Юе показує, що справжня сутність жінки була прихована за цими образами, так само, як її буття залишилось „білою плямою в історії давнього Китаю” [7, с. 49–54].

Нова стереотипізація жіночих образів відбувається на початку ХХ ст. у прозі активних діячів демократичного руху „4 травня” (1919–1925 рр.) Лу Сіня, Мао Дуня, Чень Цунвеня та ін. Мен Юе доводить, що жіночі образи у цій літературі стають визначниками чоловічого розуміння соціальних та психологічних змін людини нового часу й не мають стосунку до суб'єктивних відчуттів самої жінки. Так, на думку дослідниці, образи „традиційних жінок” у творах Лу Сіня та „нових жінок” у прозі Мао Дуня різняться за характером, але подібні за типом авторського моделювання, тобто вони втілюють душевний біль і розчарування китайської інтелігенції того часу. Зокрема, фізичні страждання і смерть лусінівських героїнь відтворюють глибоке обурення письменника, його засудження старих норм життя та спростування старої системи цінностей. Духовні страждання „нових жінок” у творах Мао Дуня розкривають його власну втрату віри в ідеали буржуазної революції. Мен Юе підсумовує, що „письменники з допомогою жіночих образів здійснюють символічне звільнення від [власного] душевного тягаря... І замість того, щоб вважати їх [жіночі образи] класичними жіночими типами тієї доби, доречніше було б говорити, що ці образи є квінтесенцією сприйняття жінок тогочасними письменниками-чоловіками” [7, с. 66].

Далі в альтернативному прочитанні літературних текстів письменників першої полю ХХ ст. пішла Лі Лін у своїй праці „Гендерна свідомість у новітній китайській літературі” [2]. Перш за все дослідниця вказує, що просвітницькі ідеї „4 травня” помітно вплинули на погляди чоловіків щодо ролі й місця жінки в сучасному їм суспільстві. Тому письменникам вдалося змінили традиційний погляд на систему жіночих образів у літературі, яка раніше включала три категорії: 1) „порядна дружина, гарна матір”, 2) „талановита дівчина, вишукана красуня”, 3) „розбещена жінка, фурія” [2, с. 117]. Проте нова система жіночих образів у творах Лу

Сіня, Лао Ше, Ба Цзіня та ін., як вважає Лі Лін, являє собою лише новий цикл маскуліноцентричної культури, в якому знову не береться до уваги „логіка жіночого буття” і притамовується жіноча суб’єктивність. Зокрема письменники, опираючись на власне емоційне оцінювання жінок (співчуття, жаль, захоплення, зневагу) моделюють ілюзорні образи в літературі, залишаючи реальних жінок, як і раніше, „німою ... Другою статтю” [2, с. 3]. Так з’являються чотири літературні типи жінок нового часу, в яких Лі Лін бачить приховану патріархатну свідомість. *Перший тип* – „жінки-янголи” – це продовження з незначними трансформаціями традицій зображення покірних красунь. *Другий тип* – „жінки-відьми” – образи, що втілюють чоловічий підсвідомий страх і ненависть до жіночої статі. *Третій тип* – „позитивні незалежні жінки” – образи самодостатніх жінок, які в чоловічій системі цінностей отримали схвалення і підтримку. На думку Лі Лін, вони відображають міфологізацію жінки у свідомості гуманістів революційної доби. Ці образи ілюзорні по суті, далекі від реальних обставин життя. *Четвертий тип* – „приземлені жінки” – це образи, що віддзеркалюють побутове мислення жінок. Вони можуть подаватися як і з позитивною, так і з негативною конотацією. Остання категорія жіночих образів репрезентує складність і розмитість чоловічих поглядів на сутність гендерних відносин, а також „неоднозначність їх переконань та безсистемність оцінок, коли чоловіки стикаються з повсякденними проблемами та життєвими потребами, які мають надстатевий характер” [2, с. 116]. Очевидно, що Лі Лін базується на концепції С. Гілберт і С. Губар про моделювання жіночих образів у чоловічих текстах за принципом дихотомії „янгол-диявол” і водночас намагається розширити її, враховуючи соціальний та психологічний фактори. Однак два останні типи виокремлених жіночих образів видаються надто розмитими й неоднозначними. Їх ідентифікація залежить від індивідуального сприйняття реципієнтів. Тим не менш, Лі Лін уникає однозначності в оцінці чоловічого погляду на жінку і показує, що жінка може бути не лише об’єктом чоловічої влади, але й предметом власної (чоловічої) непевності щодо життєвих орієнтирів. У подібних дослідженнях, на наш погляд, проявляється тенденція не лише критичного осмислення жіночої типології у чоловічих текстах, а, певною мірою, висвітлення психології творчості письменників-чоловіків.

Інший варіант концепції С. Гілберт і С. Губар знаходимо в розвідці Чень Шуньсінь „Нарація і гендер у сучасній китайській літературі” [13]. Показовий розділ „Єва і Божя Мати на жертвовному вівтарі: жінки у драмі Цао Юя”. Дослідниця аналізує п’єси відомого китайського драматурга Цао Юя (1910–1996) з метою виявлення авторської мотивації моделювання жіночих образів. Вона показує, що всі героїні відомих драм Цао Юя можна поділити на два протилежні типи, які відображають психічний стан письменника в різні періоди його життя. *Перший тип* „Єва” – це жінки, наділені жагою до життя і звабливістю, вони втілюють „божевілля і загадковість”. Представницями цього типу є героїні драм 30-х років (Фань І „Грози”, Чень Байлу зі „Світанку”, Хуа Цзіньцзи з „Дикого поля”). У цей час Цао Юй прагне висловити власне Я через осягнення радощів життя і свободи, бунту проти утисків і заборон. *Другий тип* „Божя Мати” – це жінки, наділені здатністю самовіддано кохати, але позбавлені жаги і зваби, вони добропорядні, цнотливі, жертовні. Представницями цього типу є героїні п’єс 40–70-х років (Су Фан з „Пекінців”, Жуй Юе із „Сім’ї”, Ван Чжаоцзюнь з однойменної драми). У цей період драматург звертається до власного любовного досвіду та створює традиційні образи покірних і жертовних красунь. Чень Шуньсінь доходить висновку, що Цао Юй, якого називають „письменником із жіночим світовідчуттям”, все ж репрезентує суто чоловічу об’єктивізацію жіночих персонажів. „Обидва образи „Єви” і „Божої Матері”, – говорить дослідниця, – неминуче стають жертвами на духовному вівтарі письменника-чоловіка, вони назавжди втрачають свою власну природу” [13, с. 70].

Таким чином, в альтернативному прочитанні чоловічих текстів китайські дослідниці виявляють, що жіночі образи в давній літературі є виразниками владного дискурсу патріархатної культури, а в літературі нового часу – рефлексією авторської чоловічої суб’єктивності, позаяк ці образи хибно представлялися традиційною критикою як правдиве відтворення жіночого досвіду. Очевидно також, що китайські дослідниці намагаються не лише залучити західні моделі альтернативного прочитання текстів, але й розширити їх, зважаючи на особливості національної культури й історії, а також враховуючи біографічні та соціально-психологічні фактори творчого процесу.

Друга стратегія осмислення жіночих образів у чоловічих текстах реалізується через аналіз сталих сюжетних моделей.

Яскравим прикладом такого дослідження є праця Лю Хуейін „Вихід за межі патріархатних традицій: критика патріархатної свідомості в літературі” [5]. На матеріалі давньої і сучасної літератури (переважно чоловічої) дослідниця виділяє три сюжетні моделі, що репрезентують сталі китайські патріархатні уявлення про гендерні ролі жінки. *Перша модель* – „талановитий юнак та вишукана красуня”, найбільше представлена у класичній драмі *цзацзюй* та сюжетній прозі (н-д, танських новел *чуаньці*, сунських повістях *хуабень*). За різних фабульних варіацій ця модель репрезентує поєднання ідеальної пари за принципом базового протиставлення гендерних характеристик „чоловіча активність, сила, розум ↔ жіноча слабкість, витонченість, краса”. Означником жінки виступає її зовнішність, що усуває будь-які можливості суб’єктивізації класичних героїнь, наприклад, Ін Ін із драми Ван Шифу „Західний флігель” (XII ст.). *Друга модель* – „сюжети про зваблення”, теж реалізується переважно у традиційній літературі. Це трагічні історії про молодих добродішних, але бідних красунь, які потрапляють у залежність від заможних чоловіків, позбуваються цноти і залишаються покинутими. Лю Хуейін виявляє в цій моделі приховані патріархатні критерії жіночої краси (зовнішня врода та цнотливість) та добродішності (здатність до самопожертви). Ця модель відрізняється від попередньої відсутністю навіть ілюзорної можливості жінки вплинути на свою долю. Письменники не зважають на істинні жіночі прагнення і бажання, ставлять долі героїнь у залежність від соціального статусу та історичних обставин. *Третя модель* – „соціальне визволення [жінки]” – представлена в літературі новітнього часу. Вона демонструє заміну жіночої свідомості героїнь „класовою” і „революційною”, а відтак її остаточне стирання. Дослідниця показує, що шаблонність і трафаретність героїнь і сюжетних моделей відобразили соціальне „урівнювання чоловіків і жінок” і стирання гендерних відмінностей. Підсумовуючи, Лю Хуейін вибудовує ланцюг „стирання” істинної природи жінки у літературному мейнстрімі, а саме: наслідування патріархатних канонів жіночності („талановитий юнак та вишукана красуня”) → самозречення жінки, втрата власного Я („сюжети про зваблювання”) → заперечення жіночої природи як такої, перетворення жіночих образів на „потенційну порожнечу” („соціальне визволення [жінки]”) [5, с. 16–59]. Таким чином, дослідниця спростовує міф про те, що в комуністичному Китаї остаточно розв’язана проблема гендерної нерівності.

Показовим бачиться й дослідження сучасної літератури Чень Шуньсінь, яка поєднує критику жіночих образів і сюжетних моделей. У розділі „Образи героїчних жінок у чоловічій нарації” вже згадуваної праці [13] дослідниця розкриває особливості чоловічих стратегій письма у моделюванні образів „героїчних жінок” у літературі „сімнадцятилітнього періоду” після утворення КНР (1949–1966). Авторка бере за основу динаміку літературної героїзації жінок в американській та британській літературі, запропоновану К. Пірсон і К. Поуп, однак відразу зауважує, що західна схема, орієнтована на індивідуальні особливості характеру героїнь, не відображає сутності досліджуваного періоду китайської літератури, де домінує колективна свідомість. Відтак, дослідниця вказує три характерні ознаки героїзації жінок у творах Ван Веньши „Хей Фен”, Фен Деїна „Квіти салату”, Лян Шенбао „Історія початку” та ін. Це, перш за все, утілення чоловічих стратегій письма шляхом „маскулінізації жінок”, змалювання їх „високої моральності” та „реалізації за межами родинного буття”. Дослідниця вказує на внутрішню суперечливість і утопічність таких жіночих образів, оскільки чоловіки прагнуть поєднати традиційні ознаки фемінності (зовнішню красу, слабкість і цнотливість) із набуттям маскуліних рис у процесі соціалізації. У цілому, Чень Шуньсінь доходить висновку, що домінуючий у літературі цього періоду „чоловічий спосіб нарації „маскулінізує” жінку, а отже, у зовні „десексуалізованому” суспільстві культурні домінанти тиснуть лише на „фемінінність”, а не стать узагалі, тому залишається „маскуліність” <...> як єдиний маркер статі” [13, с. 24].

Таким чином, три стратегії альтернативного прочитання чоловічих текстів дозволив китайським дослідницям розвінчати міфи про жінку в літературному мейнстрімі, показати ілюзорність критеріїв жіночності у чоловічому сприйнятті за будь-яких культурно-історичних обставин. Це своєю чергою окреслює перспективи формування жіночої системи координат в оцінці художніх текстів (як жіночих, так і чоловічих), а також у визначенні сутності жіночого дискурсу в літературному процесі. Наразі дослідниці починають виходити за межі стратегій феміністської критики й осмислювати феномен жіночого в літературі крізь призму різних сучасних теорій. Показова праця У Шумінь „Літературна критика у жіночому світоглядному просторі” [10], де поєднано методологічні підходи феміністської критики з теорією архетипів Н. Фрая та психоаналітичними теоріями З. Фрейда і К. Юнга. Вона

намагається визначити „таємний код жіночої долі” в історії китайської літератури, досліджуючи реалізацію архетипних образів, моделей та метафор у давніх та сучасних текстах. Зокрема, авторка виділяє суто жіночий архетипний образ „терплячої невістки, що згодом стає жорстокою господинею”, сюжетну модель „порядної дівчини, яка стає супутницею благородного мужа”, архетипну метафору „забинтованих ніжок” і простежує варіативність їх втілення у китайській літературі різних часів. На відміну від попередніх дослідників, Лю Шумін не лише розкриває патріархатні основи архетипного образотворення, але й аналізує особливості жіночого самосприйняття та репрезентації в літературі. Так, метафора „забинтованих ніжок” виявляється не лише у класичній літературі, але й у творах сучасних письменниць-жінок. Вона уособлює образи героїнь, які визнають домінування чоловіків і прилаштовуються до них [10, с. 67]. Таким чином, категорією художнього аналізу тут виступає гендер, як архетипне вираження фемінності. Чоловічі й жіночі тексти синтезуються і слугують широким матеріалом конкретної реалізації відповідних архетипних значень.

Запропонований у цьому дослідженні матеріал, звичайно, не претендує на вичерпність, однак показує подвійну природу гендерних студій у китайському літературознавстві. З одного боку, універсальними здаються інтерпретаційні методи західної феміністської критики (зокрема, метод „жіночого читання” Е. Шовалтер, С. Гілберт і С. Губар), які виявляють неабияку продуктивність на теренах дослідження „екзотичних” культур. З іншого боку, китайські дослідження засвідчили постійні рецептивні втручання в запозичені методологічні підходи, що породило нові дослідницькі стратегії, зокрема: критика жіночих образів у літературному мейстрімі зумовила вивчення чоловічої психології творчості, а дослідження архетипних значення фемінного дискурсу призвело до відмови від гендерної диференціації літературного канону. Власне такі відходи від базових теорій і визначають національні моделі наукового знання.

1. Батлер Дж. Феминизм под любым другим именем. Интервью с Розы Брайдотти / Батлер Джудит // Гендерные исследования. – 1999. – № 2. – С. 48–78.

2. *Лі Лін*. Гендерна свідомість у новітній китайській літературі : [монографія] / Лі Лін. – Пекін : Женьмін веньсюе, 2002. – 236 с. (китайською мовою).
3. *Лінь Шумін*. Світоглядні виміри китайської феміністської літературної критики : [монографія] / Лінь Шумін. – Пекін : Чжунго шехуей веньсюе, 2002. – 421 с. (китайською мовою).
4. *Лінь Сяююнь*. Влада й дискурс Другої статі: морфологічні особливості сучасної китайської феміністської літературної критики : [монографія] / Лінь Сяююнь. – Пекін : Чжунго шичан, 2010. – 302 с. (китайською мовою).
5. *Лю Хуейін*. Вихід за межі патріархатних традицій: критика патріархатної свідомості в літературі : [монографія] / Лю Хуейін. – Пекін : Шенхуо – Душу – Сінчжи саньянь шудянь, 1995, – 224 с. (китайською мовою).
6. *Мазоні М*. Наука і мистецтво: тілесне поєднання / Мазоні Міріан // Гендерна перспектива / упоряд. В. Агеєва. – К. : Факт, 2004. – С. 128–134.
7. *Мен Юе*. Два тисячоліття: жінки як „біла пляма” історії / Мен Юе // Культурологічний вимір сучасної китайської жіночої літератури : науковий збірник / гол. ред. Чень Хуейфень. – Цзілінь : Гуаньсі шифань дасюе, 2007. – С. 40–67. (китайською мовою).
8. Сян Хун’янь. „Жіноча література” чи „гендерна література“: аналітичне висвітлення концепцій „жіночої літератури” [Електронний ресурс] / Сян Хун’янь // Юньнаньський вісник соціологічних наук. – 2002. – Вип. 5. – Режим доступу : <http://www.literature.org.cn/article.aspx?id=6585>. (китайською мовою).
9. Улюра Г. А. Теоретико-методологічні засади гендерних студій у літературознавстві / Г. А. Улюра // Гендерні студії в літературознавстві : навчальний посібник / гол. ред. В. Л. Погребна. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2008. – С. 6–20.
10. *У Шумін*. Літературна критика у жіночому світоглядному просторі : [монографія] / У Шумін. – Фучжоу : Хайся веньі, 2006. – 278 с. (китайською мовою).
11. Хоф Р. Возникновение и развитие гендерных исследований / Ренате Хоф // Пол. Гендер. Культура / под ред. Э. Шоре и К. Хайдер. – М. : Изд. центр Российского гуманитарного университета, 1999. – С. 31–53.
12. Цзінь Веньє. Загальний огляд китайської феміністичної літератури новітнього та сучасного періодів : [монографія] / Цзінь Веньє. – Пекін : Чжунго шехуей кесюе, 2011. – 338 с. (китайською мовою).
13. Чень Шуньсінь. Нарація і гендер у сучасній китайській літературі : [монографія] / Чень Шуньсінь. – Пекін : Бейцзін дасюе, 2007. – 227 с. (китайською мовою).

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ГЕНДЕРНОГО ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ В КИТАЕ

Наталья Станиславовна Исаева

orcid.org/0000-0002-8458-4650

inattalia@gmail.com

Кандидат филологических наук, докторант.

Кафедра китайской, корейской и японской филологии

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

Бульвар Т. Шевченко, д. 14, ком. 24, 01601, г. Киев, Украина

Аннотация. Исследуются особенности гендерного подхода в современном китайском литературоведении, который сложился под влиянием западных теорий феминистской литературной критики. Особенное внимание уделено китайским вариантам метода „альтернативного прочтения” классических текстов. На примере исследований Мэн Юе, Ли Лин, Лю Хуэйин, У Юймин, Чень Шуньсин представлены три стратегии осмысления женских образов в китайской литературе мейнстрима: 1) определение символических женских типов в произведениях писателей-мужчин с целью обличения ложных представлений о природе женщины; 2) критика сюжетных моделей древней и современной литературы, которые демонстрируют маскулиноцентричный характер образной системы произведений; 3) сочетание использования обеих вышеуказанных стратегий.

Ключевые слова: Китай, гендерное литературоведение, феминистская литературная критика, альтернативное прочтение.

SOME ASPECTS OF THE FORMATION OF GENDER-BASED LITERARY CRITICISM IN CHINA

Natalia Isaieva

orcid.org/0000-0002-8458-4650

inattalia@gmail.com

Department of Chinese, Korean and Japanese Languages

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Blvd. T. Shevchenko, 14, of. 24, 01601, Kyiv, Ukraine

Abstract. The purpose of this article is to study some aspects of Gender Studies in Modern Chinese Literary criticism, which were not the subject of study in Ukraine. It will give an opportunity to the orientalists (as well as anyone who is interested in the problems of gender) to expand the understanding of the possibilities of the existing interpretive theories of feminist criticism. The author of the study applies the method of structural description. Particular attention is paid to Chinese methods of the “alternative reading” of classical texts. The article presents three strategies of conceptualization of female characters in Chinese literature mainstream, represented by Meng Yue, Li Ling, Liu Huiying, Wu Yuming, Chen

Shunxin: 1) determination of the symbolic female types in the works of writers-men to rebuke false notions about the nature of women; 2) Criticism of the plot models of ancient and modern literature, which demonstrates the masculine nature of image system of the novels; 3) a combination of the abovementioned strategies.

The study results demonstrated the dual nature of gender studies in the Chinese literary criticism. On the one hand, the universality of interpretative methods was demonstrated by Western feminist critique (e.g. the method of “a woman’s re-reading” by E. Shoalter, S. Gilbert and S. Gubar). On the other hand, the Chinese researchers have shown constant reinterpretation in the borrowed methodological approaches. It formed new research strategies: the criticism of women's images in the literary mainstream has led to the study of man's psychology of creativity and analysis of archetypal values of feminine discourse eliminated the need for the gender differentiation of the literary canon. Actually such departures from the basic theories define national models of scientific knowledge.

Key words: China, gender literature, Feminist literary criticism, alternative reading.

References

1. Butler J. Feminizm pod liubym drugim imenem. Interv'iu s Rozi Braidotti [Feminism by Any Other Name. Interview with Rosi Braidotti]. *Gendernye issledovaniia*, 1999, no. 2, pp. 48–78. (in Russian).
2. Li Ling. *Zhongguo xiandai wenxuede xingbie yishi* [Gender Consciousness in the New Chinese Literature]. Beijing, 2002, 236 p. (in Chinese).
3. Lin Shuming. *Duwei shiyezhongde nuxingzhuyi wenxue piping* [World-view Dimensions of the Chinese Feministic Literary Criticism]. Beijing, 2002, 421 p. (in Chinese).
4. Lin Xiaoyun. *Erxingde quanli huayu. Zhongguo dangdai nuxingzhuyi wenxue piping xingtai tezheng lun* [Power and Discourse of the Second Sex. Theory of Morphological Characteristics of Chinese Feminist Literary Criticism]. Beijing, 2010, 302 p. (in Chinese).
5. Liu Huiying. *Zouchu nanquan chuantongde fanli: wenxuezhong nanquan yishidepipang* [Going Beyond the Patriarchal Traditions: Criticism of Patriarchal Consciousness in Literature]. Beijing, 1991, 224 p. (in Chinese).
6. Mazoni M. Nauka i mystetstvo: tilesne poiednannia [Science and Art: Bodies Connection]. In: *Genderna perspektyva*, Kyiv, 2004, pp. 128–134. (in Ukrainian).
7. Meng Yue. *Liangqian nian: Nuxing zuowei lishide mangdian* [Two Thousand years: the Woman is the Blind-spot in the History of China]. In: *Dangdai Zhongguo nuxing wenxuewenhua piping wenxuan*. Jilin, 2007, pp. 40–67. (in Chinese).
8. Xiang Hongyan. “Nuxing wenxue” haishi “xingbie wenxue”: “Nuxing wenxue” ji xiangguang gainian bianxi [“Women's Literature” or “Gender Literature”: Analysis of the Concepts of “Women's Literature”]. *Yunnan shehui kexue*, 2012, no. 5. Available at: <http://www.literature.org.cn/article.aspx?id=6585> (accessed 1 August 2015). (in Chinese).

9. Uliura G. A. Teoretyko-metodolohichni zasady gendernykh studii u literaturoznavstvi [Theoretical and Methodological Basis of Gender Studies in the Literary Criticism]. In: *Genderni studii v literaturoznavstvi*, Zaporizhia, 2008, pp. 6–20. (in Ukrainian).
10. Wu Shuming. *Nuxing shiyexiade wenxue piping* [Literary Criticism in the Women's World View]. Fuzhou, 2006, 278 p. (in Chinese).
11. Hof R. Vozniknovenie i razvitie gendernykh issledovaniï [Genesis and Development of the Gender Studies] In: *Pol. Gender. Kul'tura*, 1999, pp. 31–53. (in Russian).
12. Jin Wenye. *Zhongguo xiandai nuxingzhuyi wenxue lungang* [Overview of the Chinese Feminist Literature of Modern and Contemporary Periods]. Beijing, 2011, 338 p. (in Chinese).
13. Chen Shunxin. *Zhongguo dangdai wenxuede xushi yu xingbie* [Narration and Gender in the Contemporary Chinese Literature]. Beijing, 2007, 227 p. (in Chinese).

Suggested citation

Isaieva N. Osoblyvosti formuvannia gendernoho literaturoznavstva v Kytai [Some Aspects of the Formation of Gender-based Literary Criticism in China]. *Pytannia literaturoznavstva*, 2015, no. 91, pp. 196–208. (in Ukrainian).

Стаття прийнята до друку 15.10.2015 р.